

УДК 72.012(043.2)

Кузнецова І.О.,
проф., д. мистецтвознавства,
Пономаренко В.І.,
Шепель Г.В.

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ЗАСАДИ СТИЛЮ ДЕКОНСТРУКТИВІЗМ

Анотація: досліджено базисні засади стилю деконструктивізм: хаос, руйнація та деконструкція. Виявлено та структуровано його основні ідеї творення композиції. Проведений порівняльний аналіз основних засад стилю деконструктивізм з засадами інших стилів на прикладі окремих елементів композиції. Визначено головні особливості засад даного стилю та досліджено як вони проявляються у різних гілках дизайну. Досліджено риси даного стилю в дизайні інтер'єру, графічному, промисловому дизайні і в архітектурі на окремих прикладах. Виявлено як саме впливає засіб реконструкції на форму, колір, художній образ композицій стилю деконструктивізм.

Ключові слова: хаос, руйнація, деконструктивізм, форма, деконструкція, стилеутворення, деформація.

Постановка проблеми. Останні тридцять років у дизайні швидко розвивається стиль деконструктивізм.

Головною його рисою є створення хаотичних композицій за допомогою деформації та викривлення форми. Проекти дизайну (різних гілок: графічного, промислового, середовищного дизайну) в даному стилі ґрунтуються на поєднанні непоєднуваного. На створених об'єктах дизайну хвилясті форми пересікають гострі та чіткі конструкції, можна побачити наявність яскравих колористичних акцентів на пастельній гаммі кольорів.

Сміливі рішення деконструктивізму позитивно сприймаються суспільством і стають все більш відомими. Тому актуальним є аналіз та дослідження головних засад даного стилю, вивчення їх особливостей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Витоки даного стилю зароджувались у літературі, як певний напрямок мистецтва, і досліджуються П. де Маном, Х. Блумом, Дж. Хартманом, Дж.Х. Міллером [2-3, 5]. Теоретичну основу деконструктивізму було сформовано французьким філософом-постструктуралістом Ж. Дерріде. У своїх працях він писав: «деконструктивізм є

методом, завдяки якому можна побачити конфлікт між сприйняттям людиною зовнішнього образу форми з її змістом» [2, С.147].

Іншим теоретиком деконструктивізму є Мішель Фуко. Головна мета його досліджень - виявлення «історичного несвідомого» різних епох, починаючи з Відродження і по ХХ століття включно. Цей історизм справив величезний вплив на формування соціологічно- постструктуралістської думки [3, С.151].

Основа творчі засади деконструктивізму як певного стилю в дизайні та архітектурі були описані та проаналізовані у багатьох монографіях, зокрема у роботах Р. Колхаса, П. Ейзенмана, З. Хадід. Кузнецова І.О., Пономаренко В.І. розглянули хаос як основу деконструктивізму [4]. В працях З. Хадід розкривається суть деконструктивізму та його основні характеристики [6].

Формулювання цілей статті: дослідження основних засад деконструктивізму як сучасного стилю в дизайні.

Основна частина. Деконструктивізм - це стиль, який в історії спочатку був відомий як напрям в архітектурі (80-х рр. ХХ ст.), і пов'язаний з такими відомими митцями як К. Гіммельблау, П. Айзенман, Фр. Джері, З. Хадід, Р. Кіолхаіс, Д. Лібескінд, Б. Тмулл [2].

Загальною моделлю даного стилю послужив конструктивізм та авангард. Специфікою стилю «деконструктивізм» є його багатогранність як стилю, що притаманний багатьом видам мистецтва - літературі, архітектурі, дизайну кінематографії.

Деконструктивізм проявився в усіх галузях дизайну: в графічному, в промисловому, зокрема в дизайні одягу (модельєри Й. Ямамото та Р. Кавакубо), в дизайні інтер'єру.

Аналізуючи особливості різних видів мистецтва, можна прослідкувати закономірність між розвитком людства та існуванням певного стилю у суспільстві. Мистецтво (архітектура, дизайн, музика, живопис тощо) завжди відображає внутрішні віяння суспільства. Наприклад, архітектура стилю бароко відображала думки еліти населення тих часів. Ампір був своєрідним символом монархії, яку прагнули підкреслити правлячі верстви населення... Аналізуючи причини стрімкого росту популярності деконструктивізму, можна сказати, що підвищений інтерес до даного стилю є проявом прагнення суспільства до

кардинальних змін та відмови від пануючих стандартів.

В сучасності стиль «деконструктивізм» набуває актуального значення в мистецтві. Відмінною рисою стилю є порушення гармонії, контрастність кольорів і конструкцій. Стиль «деконструктивізм» набуває все більшого значення завдяки використанню контрастуючих засобів. В епоху глобалізації та інформатизації суспільство перенасичене враженнями. Технічний та інформаційний прогрес емоційно виснажив людство. Суспільство прагне до змін: змін у сприйнятті світу, змін в основі світобудови, в самій гармонічності існування. Дані зміни пронизані такими явищами як руйнація, деконструкція, хаос. Саме ці явища з'явилися та стали основотворчими детермінантами стилю «деконструктивізм».

Аналіз джерел [1-6] показав, що в основі даного стилю лежать ряд засад, які відображають його основну суть. Застосовуючи принципи систематизації, синтезу, аналізу та використовуючи герменевтичний та компаративний підходи до дослідження деконструктивізму, було виокремлено та сформульовано основні засади деконструктивізму, які покладені в основу даного напрямку мистецтва: хаос, як основа даного стилю; деконструкція як засіб творення композиції; руйнація як спосіб (якого дотримується кожен митець, щоб створити певний художній образ, проект тощо).

Проаналізувавши першу засаду, а саме «хаос, як основа, даного стилю» було виявлено, що побудова композиції спирається на використання хаотичних форм.

Аналізуючи першоджерела, можна зробити висновок, що хаотична форма – це об'ємно-просторова структура певного об'єкту композиції, побудова якої, цілковито залежить від характеру руйнації цієї форми.

На відміну від інших стилів, які уникали «хаос», або частково використовували у деяких елементах композиції, у деконструктивізмі він проявляється як цілковита основа творення композиції, елементів та форм.

Незважаючи на те, що деконструктивізм бере за основу «хаос», постає питання, що робить цей стиль таким винятковим, оскільки хаотичність форм вже частково прослідковувалась в попередніх стилях [1]. Аналізуючи елементи архітектури та дизайну даного стилю, можна зробити висновок про те, що із

хаотичності форм формується їх гармонічність. Це надає винятковості використанню хаосу як складової стилеутворення у деконструктивізмі.

Розглядаючи хаос через призму інших стилів мистецтва, було виявлено особливості його використання у різних стилях. У стилі бароко існує певна хаотичність композиції та порушення гармонійних елементів. Наприклад, такий елемент архітектури як «колона», що зазвичай має гармонійну форму в класицизмі (вона статична, симетрична, врівноважена), в даному стилі набуває нової закрученої та хвилястої форми (вона стала динамічною, ритмічною) (рис.1). Або «портик», котрий в основному має форму правильного трикутника (також врівноважений, симетричний) в стилі бароко має розірване закінчення, тобто він стає більш динамічним, створюючи певне враження невизначеності, незакінченості. Отже, в епоху бароко митці намагалися деформувати існуючі на той час форми та надати їм певної дисгармонії (вони намагалися гармонічні форми перетворити в хаотичні).

Як видно з рис. 1. засада, що була виокремлена, а саме засада творення композиції з хаосу в деконструктивізмі використовується з точки зору «знайти у дизгармонії гармонію».

Бароко

Класицизм

Деконструктивізм

Рис.1. Колона як відображення основоположного принципу «хаос»

Іншим прикладом є стиль «класицизм», де хаос виражається через повну його відсутність. Проаналізувавши елементи композиції даного стилю, стає зрозумілим, що всі форми мають врівноважений, завершений та цілком гармонійний вигляд (рис. 2).

Класицизм

Деконструктивізм

Рис. 2. Сприйняття вікна через хаос

З рис. 2 видно, що у класицизмі уникали хаос, тоді як в деконструктивізмі його використовують, максимально деформуючи стандартні форми, не порушуючи ергономічності даних елементів, що підтверджує правомірність виділення даного принципу у стилі деконструктивізм.

Деяку іншу основу творення мають форми часів авангарду. Так, наприклад, елементи футуристичних проєктів вбачали свою гармонію у геометрії та відштовхували все зайве. Головним принципом було чіткість, функціональність, ергономічність, лаконічність, типовість (рис.3).

Авангард

Деконструктивізм

Рис. 3. Приклади дизайну інтер'єрів

Як видно з рис. 1 – 3 деконструктивізм відрізняється принципово іншим стилеутворенням. Його унікальність полягає в тому, що на відміну від інших стилів, які за основу брали гармонійні форми та намагалися надати їй певних хаотичних рис (або взагалі уникали цього), деконструктивізм за основу бере хаос як такий. Даний стиль можна визначити як такий, що намагається з хаотичних форм, непередбачуваних поєднань, розламаної конструкції створити гармонію.

Другою засадою, що була виділена у деконструктивізмі авторами статті, є принцип деконструкції як засіб творення композиції. Деконструкція використовувалася іншими стилями, але саме в аспекті дихотомії з хаосом вона набуває іншого трактування. Особливість деконструкції в стилі «деконструктивізм» полягає у тому, що цей принцип творення виступає на перше місце, а всі інші можливі варіанти взагалі відсутні. Тобто даний стиль деформує конструкції, площини, форми тощо, піддаючи об'єкти цілковитій реконструкції. З рис. 4. на прикладі промислового дизайну (провідні дизайнери Р. Мутш, А. Гедда) видно, що описана засада є основною в стилеутворенні деконструктивізму. Оскільки елементи стільця мають зруйновану форму внаслідок її деконструкції.

Рис. 4 Стілець з елементами деконструкції

Третя засада, яка була виділена, – руйнація як спосіб.

В деконструктивізмі руйнація виступає як кінцева мета творення композиції. Проаналізувавши деякі графічні композиції (рис. 5) даного стилю, можна побачити, що загальна форма здається зруйнованою, хоча сама композиція виглядає завершеною. Кожен елемент можна розглянути як окрему частину загальної форми. Поряд з цим всі незалежні елементи формують єдину композицію.

Роботи К. Фезера

Роботи П. Діртон

Отже, на основі проаналізованих засад можна сформуувати кілька основних ідей щодо особливостей стилю «деконструктивізм»:

- поєднання непок'єднуваного;
- порушення звичних для людей пропорцій форми та поєднання контрастних кольорів;
- одночасне використання прямокутних та округлих форм;
- поєднання прямих ліній з пластичними, ламаними лініями (в інтер'єрах такі лінії часто перетинаються одна з одною);
- всі конструкції є самостійними, хоча входять до складу однієї композиції.

Висновки: аналіз стилю дозволяє виокремити наступні засади:

- хаос, як основа даного стилю;
- деконструкція як засіб творення композиції;
- руйнація як спосіб.

Саме ці засади пронизують даний стиль, формують ряд особливостей та виокремлюють деконструктивізм з ряду інших стилів.

Перспективи дослідження: визначити головні принципи стилю деконструктивізм та проаналізувати їх прояв у різних видах дизайну.

Література.

1. Вельфлин Г. Основные понятия искусства. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. / Г. Вельфин - Л. : АКАДЕМІА, 1930. – 289 с.
2. Иовлев В.И. Экопсихология для архитекторов: процесс и форма. / В.И.Иовлев. - Екатеринбург: Полиграфист, 1992. – 304с.
3. Исмиева В. Деконструктивизм [Электронный ресурс]. - Режим доступа: URL: http://www.deko-art.ru/design/design_encyclopedia/deconstrust.php- Назва з екрану.
4. Кузнецова І.О., Пономаренко В.І. Хаос як основа деконструктивізму / Візуальність в українській культурі: статус, динаміка, контексти. Матеріали III Всеукраїнської науково – практичної конференції. 9-10 жовтня. Черкаси – Канів: Брама- Україна, 2013. – С.45-47.
5. Турбин Д.А. Деконструктивизм [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://karaul-club.ru/index.php/dekonstruktivizm/item/40-датурбин-%7C-деконструктивизм>- Назва з екрану.
6. Хадид З. Вглядываясь в бездну / З. Хадид – М.: Архитектура – С, 2007. - 336 с.

Литература

1. Вельфлин Г. Основные понятия искусства. Проблема эволюции стиля в новом искусстве. / Г. Вельфин - Л.: АКАДЕМІА, 1930. - 289 с.
2. Иовлев В.И. Экопсихология для архитекторов: процесс и форма. / В.И.Иовлев. - Екатеринбург: Полиграфист, 1992. - 304с.
3. Исмиева В. деконструктивизма [Электронный ресурс]. - Режим доступа: URL: http://www.deko-art.ru/design/design_encyclopedia/deconstrust.php- Название с экрана.
4. Кузнецова И.А., Пономаренко В.И. Хаос как основа деконструктивизму / Визуальность в украинской культуре: статус, динамика, контексты. Материалы III Международной научно - практической конференции. 9-10 октября. Черкасы - Канев: Брама- Украины, 2013 - С.45-47.
5. Турбин Д.А. Деконструктивизм [Электронный ресурс]. - Режим доступа: URL: <http://karaul-club.ru/index.php/dekonstruktivizm/item/40-датурбин-%7C-деконструктивизм>- Название с экрана.
6. Хадид С. Вглядываясь в бездну / С. Хадид - М .: Архитектура - С, 2007. - 336 с.

References

1. Velflin G. Osnovnyie ponyatiya iskusstva. Problema evolyutsii stilya v novom iskusstve. / G. Velfin - L.: АКАДЕМІА, 1930. - 289 s.
2. Iovlev V.I. Ekopsihologiya dlya arhitektorov: protsess i forma. / V.I.Iovlev. - Ekaterinburg: Poligrafist, 1992. - 304s.

3. Ismieva V. dekonstruktivizma [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa: URL: http://www.deko-art.ru/design/design_encyclopedia/deconstrust.php - Nazvanie s ekrana.
4. Kuznetsova I.A., Ponomarenko V.I. Haos kak osnova dekonstruktivizmu / Vizualnost v ukrainskoy kulture: status, dinamika, konteksty. Materialy III Mezhdunarodnoy nauchno - prakticheskoy konferentsii. 9-10 oktyabrya. Cherkassy - Kanev: Brama- Ukrainyi, 2013 - S.45-47.
5. Turbin D.A. Dekonstruktivizm [Elektronnyy resurs]. - Rezhim dostupa: URL: <http://karaul-club.ru/index.php/dekonstruktivizm/item/40-daturbin-dekonstruktivizm> - Nazvanie s ekrana.
6. Hadid S. Vglyadyivayas v bezdnu / S. Hadid - M.: Arhitektura - S, 2007. - 336 s.

Аннотация

Кузнецова И.А., Пономаренко В.И., Шепель А.В. Основопологающие принципы стиля деконструктивизм. Исследованы базисные основы стиля деконструктивизм, а именно, хаос, разрушение и деконструкция. Выявлены и структурированы основные идеи создания композиции. Проведен сравнительный анализ основных принципов стиля деконструктивизм с принципами других стилей на примере отдельных элементов композиции. Определены главные особенности основ данного стиля и исследовано, как они проявляются в различных ветвях дизайна. Исследованы особенности данного стиля в дизайне интерьера, графическом, промышленном дизайне и в архитектуре на отдельных примерах. Выявлено, как влияет деконструкция на форму, цвет, художественный образ композиций стиля деконструктивизм.

Ключевые слова: хаос, разрушение, деконструктивизм, форма, деконструкция, стилеобразование, деформация.

Abstract.

Kuznetsova I., Ponomarenko V., Shepel G. Main bases of style deconstruction. There was investigated the basic fundamentals of style deconstruction namely, chaos, destruction and deconstruction. Its main ideas of creating identified and structured. There was held a comparative analysis of the basic principles of deconstruction with the basic principles of other styles at the example of selected elements of the composition. There was identified main features of the bases of this style and investigated how they are manifested in different branches of design. There was investigated a features of this style in interior design, graphics, industrial design and architecture at several examples. There was identified how deconstruction affects on the shape, color, artistic image of compositions style deconstruction.

Keywords: chaos, destruction, deconstruction, form, deconstruct, style formation, deformation.